

Mieczysław Gogacz

Sesja naukowa w Instytucie Katolickim w Paryżu na temat prawdy

Studia Philosophiae Christianae 24/1, 224-226

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

stycznia 1987 r. Posługując się rozróżnieniami zawartymi we wspomnianej tabeli, referent wskazywał na konieczność rozgraniczenia rozważań semantycznych i pragmatycznych przy próbie analizy tego paradoksu (takie rozgraniczenie zastosował w pełni świadomie Kazimierz Ajdukiewicz w artykule: *Okres warunkowy a implikacja materialna*, „*Studia logica*” (1956)4, 117—134). Przedstawiona została próba usystematyzowania propozycji rozwiązania tego paradoksu, przy czym warto jest podkreślić, że różne rozwiązania często nie wykluczają się, gdyż paradoks implikacji może być analizowany z różnych punktów widzenia i w tym sensie może posiadać wiele rozwiązań. W dyskusji podkreślono przede wszystkim to, że traktowanie logiki klasycznej jako adekwatnej formalizacji języka naturalnego musi prowadzić do paradoksów zasadniczo nie do rozwiązania i stąd może być uważane za niewłaściwe. Jako właściwe ocenia się przyjmowanie interpretowalności logiki klasycznej w języku naturalnym: symbolem logicznym przypisuje się pewien sposób czytania zgodny jednak ze standardowym sposobem rozumienia symbolizowanych stałych logicznych. Tak więc: implikacja materialna nie jest po prostu formalizacją zwrotu „jeśli..., to...” z języka naturalnego; można jedynie powiedzieć, że jest jego formalizacją przy pewnym ściśle określonym (zgodnym z matrycą implikacji) jego znaczeniu dlatego, że za pomocą tego zwrotu czyta się symbol takiej implikacji.

Na czwartym posiedzeniu Katedry, student trzeciego roku Sławomir Krynyka wygłosił referat na temat koncepcji wartości Łukasiewicza związanej z pracą tego logika pt.: *Podstawy logiczne rachunku prawdopodobieństwa*. Po przedstawieniu życiorysu tego autora, referent nawiązał do teorii wartości logicznych i do teorii prawdopodobieństwa. Omówiłszy podstawowe trudności związane z pojęciem prawdopodobieństwa (czym jest prawdopodobieństwo i jak je obliczać), referent zarysował stanowisko Łukasiewicza w tej dziedzinie. W szczególności wprowadzone zostały terminologia i symbolika występujące u Łukasiewicza; spowodowało to dyskusję, w której podkreślano, że w świetle obecnego stanu badań logicznych wiele sformułowań Łukasiewicza należy obecnie ocenić jako już niedostatecznie jasne, niejednoznaczne, czy wręcz nieadekwatne (jak np. brak należytego odróżniania implikacji materialnej i stosunku racji do następstwa). Mimo tych — nieuchronnych ze względu na postępek — zarzutów, przedstawione stanowisko Łukasiewicza należy ocenić, jak to podkreślał referent, jako nadal ciekawe, aktualne i — jak można sądzić — wciąż nie docenione należycie. Referent omówił także obiektywną i subiektywną koncepcję prawdopodobieństwa oraz ich niedostatki, przedstawił stanowisko Łukasiewicza w tej sprawie jako pośrednie i na zakończenie przeprowadził polemikę z zarzutami stawianymi omawianej pracy tego wybitnego logika polskiego.

MIECZYŚLAW GOGACZ

SESJA NAUKOWA W INSTYTUCIE KATOLICKIM W PARYŻU NA TEMAT PRAWDY

Paryskie Centrum Badań Filozoficznych św. Tomasza z Akwinu zorganizowało, tym razem we współpracy z Instytutem Katolickim w Paryżu, piątą z kolei w swej naukowej działalności Kolokwium Między-

narodowe na temat: *Prawda i pewność w filozofii średniowiecznej*. (Poprzednie kolokwia są omówione w *Studia Philosophiae Christianae* 20, 1984, 1; 20, 1984, 2; 21, 1985, 2; 22, 1986, 2). Obrady tego kolokwium odbywały się w gmachu Instytutu Katolickiego w Paryżu w dniach od 2 do 4 października 1986. W obradach wzięli udział powiązani z Centrum św. Tomasza i z wydawanym przez Centrum dwumiesięcznikiem *Journal Philosophique* uczestnicy z Francji, Włoch, Holandii i Polski, w sumie 19 osób. Z ATK udział w Kolokwium wzięły następujące osoby: prof. dr M. Gogacz, dr S. Krajski, mgr M. Kaczorek, K. Kalka, ponadto przebywający na stypendium w Paryżu mgr K. Szałata oraz mieszkający w Paryżu absolwenci ATK: dr M. Prokop, dr J. Górniak, mgr M. Mościcki, mgr A. Bernhardt. Kolokwium było zarazem hołdem, złożonym pamięci ks. prof. dr Leszka Kuca, współtwórcy Centrum św. Tomasza i organizowanych przez Centrum Międzynarodowych Kolokwium. Ks. prof. dr Leszek Kuc zmarł 4 czerwca 1986 w Bari we Włoszech.

Na sesji przedpołudniowej, 2 października, obrady otworzył dr Marek Prokop, przewodniczący Centrum św. Tomasza i redaktor naczelny *Journal Philosophique*. W przemówieniu, otwierającym obrady, przedstawił zarazem działalność naukową ks. prof. dr Leszka Kuca. Następnie prof. dr Mieczysław Gogacz z Warszawy wygłosił wykład pt. *Prawda podstawą etyki*. Z kolei wygłosił wykład dr Jacek Górniak z Paryża pt. *Prawda i pewność według św. Tomasza w świetle alethei według Stagiryty*. Dyskusja po wykładzie prof. dr M. Gogacza dotyczyła więzi między intelektem i wolą, głównie w poznaniu niewyrażnym, nazywanym przez św. Tomasza mową serca, zarazem różnicy między pryncypiami, bytem, istotą i naturą. W dyskusji po wykładzie dr J. Górniaka rozważano różnice między *intellection volitive* i *volition intellective* oraz problem prawdy w Bogu.

Na sesji popołudniowej, 2 października, wygłoszono dwa wykłady: dr Stanisław Krajski z Warszawy przedstawił temat: *Pewność i prawda w mniejszych tekstach św. Tomasza z Akwinu*, a Francois Millet z Paryża omówił zagadnienie: *Prawda i proces poznania według tomizmu*. Po wykładzie dr S. Krajskiego żywo dyskutowano jego tezę, że pewność przysługuje tylko Bogu, a w związku z tym poszukiwano różnicy między pewnością i prawdą. Po wykładzie F. Milleta ustalano naturę i definicję poznania. Przeciwnicy tomistycznego określenia poznania nie podali jednak własnej i pełniejszej definicji.

Na sesji przedpołudniowej, 3 października, dr Horst Seidl z Holandii zreferował treść tekstów św. Tomasza na temat prawdy i pewności w wykładzie pt. *Pierwsze zasady w intelekcie człowieka według św. Tomasza*, a ks. dr F. Vincent Larive z Paryża podjął w swym wykładzie temat: *Byt prawdziwy (ens verum) według św. Tomasza*. Dyskusja po każdym z wykładów dotyczyła prawdy jako własności bytu i prawdy jako bytu odniesionego do intelektu. Wyrażenie *ens ut verum* to rzecz jako podstawa prawdy, natomiast wyrażenie *ens verum* to treść zdania, podstawa sądu, byt o ile wyznacza zdanie prawdziwe.

Na sesji popołudniowej, 3 października, Pierre Caye z Paryża wygłosił wykład pt. *Prawda, odpowiedniość i wykonane dzieło według św. Tomasza i jego komentatorów*, a prof. Robert Lahaye z Paryża rozważał w swym wykładzie temat: *Filozofia według św. Tomasza: od podziwu do podziwu przez stopnie pewności różnych porządków prawdy*. W dyskusji P. Caye uwyrażniał różnice między określeniem architektury, podanym przez św. Tomasza i przez Witruwiusza, akcen-

tując elementy, budzące wątpliwość, stosowane raczej w muzykokologii niż w teorii architektury. Po wykładzie prof. R. Lahaye'a gwałtownie przeciwstawiano się jego tezie, że pierwsza jest prawda logiczna, a wtórna prawda ontologiczna, że podziw, a nie byt, stanowi pryncypium filozoficzne, że metafizyka opiera się na tezach fizyki, że metafizyka bada istoty w ich hierarchicznym układzie.

Na sesji przedpołudniowej, 4 października, wygłoszono trzy wykłady: Bruno Pinchard z Paryża rozważał temat: *Czy był scholastyczny wiek prawdy?* Z kolei Sylvain Cardonnel z Paryża pytał: *Jak wyrażać byt?* Ponadto mgr Mirosław Kaczorek z Warszawy ukazywał: *Ujęcie prawdy przez św. Tomasza z Akwinu i przez Patryka Lee*. W związku z wykładem B. Pincharda dyskutowano jego propozycję rozumienia scholastyki raczej jako metodologii wiedzy niż jako metafizyki. S. Cardonnel poszukiwał zależności między wiedzą i bytem i wyznaczał metafizyce rolę rozstrzygania ludzkiego losu, podania wiedzy o bycie pojętym kolektywnie, o absolutnej całości wszystkiego, co się staje. Wywołało to potrzebę precyzowania przedmiotu metafizyki i bliższego określenia, czym jest byt. Wystąpienie mgr M. Kaczorka było ukazaniem dwu zbieżnych stanowisk i nie wywołało dyskusji.

Dr Jean-Claude Lavaud, sekretarz Międzynarodowego Kolokwium, podsumował trzydniowe obrady. Uważał, że Kolokwium miało charakter poważnego seminarium filozoficznego, na którym dociekano zagadnień trudnych i filozoficznie ważnych.

Dr Marek Prokop zamykając obrady wyraził radość, że w ciągu trzech dni rozważań uwyraźniła się koncepcja metafizyki, jej przedmiot, teoria prawdy oraz jej rola w filozofii.

Jednak pełne i wieloaspektowe podsumowanie obrad dokonało się podczas tradycyjnego już, zamykającego Kolokwium obiadu, który tym razem odbył się w najstarszej kawiarni Paryża, odwiedzanej przez La Fontaina, Anatola France, Voltaira, Rousseau, Beaumarchais, Balzaka, Viktora Hugo, Verlaina, Diderota, d'Alamberta, Benjamina Franklina, Robespiera, Dantona, Marata, Napoleona. Dziś kawiarnia jest restauracją pod nazwą „Prokop”. Nieoczekiwanie obiad przerodził się w żywą, pełną pasji dyskusję, w kolejną w ramach kolokwium sesję naukową. Ukazywano spokojną siłę erudycji, wypełniającej wykłady, uzasadniającej formułowane wnioski, w których jaśniej rysowała się prawda oraz byt jako przedmiot metafizyki. Uświadamiano sobie wnioski analizowanych wyjaśnień, podanych przez św. Tomasza, jako tezy metafizyki bytu. Wśród tych tez ożywioną dyskusję wywołał problem różnicy między metafizycznym a religijnym ujęciem Boga. Okazało się, że metafizyka ujmuje Boga jako Samoistne Istnienie, stanowiące przyczynę stworzonego istnienia jako wewnętrznego pryncypium bytu jednostkowego. W religii natomiast istniejący Bóg odnosi się do istniejącego człowieka w zbawiającej nas relacji miłości. Wiedza o istnieniu Boga nie wyznacza tej relacji, nie zobowiązuje więc do zaprzyjaźnienia się z Bogiem. Wyznacza te relacje istnienie, przejawiające się w bycie w postaci własności transcendentálnych, które są podmiotami relacji osobowych, łączących ludzi z ludźmi w humanizmie i łączących ludzi z Bogiem i religii.

Ta ożywiona dyskusja wyznaczyła temat Kolokwium na rok 1987. Kolejne więc, szóste Kolokwium, organizowane przez Centrum św. Tomasza, będzie poświęcone tematowi Boga.